

Kvitka-Osnoyanyenko's "Marysia", dominants of the colloquial language in their works, aspects of translability and non-translability, to the search of the necessary lexical equivalents, his comments and introductions to the certain editions.

Keywords: translation, colloquial language, adequacy, lexical equivalent.

УДК 81'42 = 161.2 = 162.1

У. І. Перескоцька, студ.
Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка, м. Київ

АНЕКСІЯ КРИМУ У ПОЛЬСЬКИХ ЗМІ

У статті проаналізовано мовний образ півострова Крим у польських ЗМІ. Досліджено когнітивно-лінгвістичні аспекти образу України на прикладі військового конфлікту на основі аналізу мовних засобів, виокремлених із газетно-публіцистичних текстів, поєднаних військовою тематикою, а також колективним польським уявленням про Україну.

Ключові слова: медіалінгвістика, дискурс, концепт, Крим.

Тема дослідження зумовлена двома аспектами нашого сьогодення: мовна політика Польщі та українське інформаційне суспільство.

Концептосфера військового медіадискурсу майже залишається поза увагою дослідників. Актуальність даного дослідження зумовлена необхідністю наукового осмислення та розробки нових парадигм практичного дослідження мови засобів масової комунікації та концептосфери польськомовного медіа дискурсу. **Мета** – на прикладі окремих текстів розглянути, як реальна подія вербалізується у медіафакті, що відображає задум автора, з'ясувати, які когнітивні структури задіяні у польськомовному медіадискурсі.

Для визначення повноти національного образу можна використати кілька чинників. Національний образ у ЗМІ включає 4 складові: спектр, атрибуцію, видимість та валентність. Видимість є показником кількісним і показує, скільки разів висвітлюється у ЗМІ інша країна. Наскільки негативним чи позитивним є ставлення до неї, показує валентність. Спектр визначає напрямок тем, а атрибуція – це є інтерпретація поведінки іншої країни. У нашому дослідженні ми зосередимо увагу на мовному образі учасників конфлікту та представлені його у польських ЗМІ.

Для нашого дослідження ми використаємо публікації за березень 2014 року двох комерційних та найбільш тиражованих тижневиків, які формують світогляд поляків. "Polityka" – соціально-демократичний тижневик, який виходить понад 60 років, має тривалу інтелектуальну традицію, "Newsweek", ліберальний тижневик, є більш доступним для масового читача, виходить більше 10 років. Ми вибрали публікації про події на півострові Крим у період його анексії Росією. Ключовими моментами є: захоплення кримського парламенту невідомими озброєними людьми (27 лютого), перебування "зелених чоловічків" (лютий – березень), проведення референдуму (16 березня) та підписання у Кремлі документа "Договір про прийняття Криму до складу Росії" (18 березня).

На початку березня після кульмінаційного моменту Євро-революції з'являються публікації, де журналісти описують загальний стан України та її окремих регіонів. Образ революції є настільки сильним, що він присутній майже у кожній статті як аргумент журналістів, мешканців та у промовах політиків. Звичайно, ми не будемо аналізувати публікації часу Євромайдану, але почнемо із того, що образ революції був і надалі залишається у ЗМІ точкою відліку змін та реформ в Україні. Уже у перших статтях, де описана ситуація на півострові Крим, журналісти показують, наскільки протилежними та радикальними є настрої мешканців однієї країни, використавши порівняння:

"...W Kijowie ludzie żyją rewolucją...

Na półwyspie krymskim – inna rewolucja – pucz separatystów " [7, 51].

("У Києві люди живуть революцією...

На півострові Крим – інша революція – переворот сепаратистів" (тут і далі переклад автора статті)).

Щоб здійснити комплексний аналіз образу півострова Крим, ми виокремили декілька стереотипних уявлень:

– опосередкований образ мешканця Криму (проросійського);

– молодь та літні люди: "błyska srebrnym zębem", "starsza pani w czapce", "ludzie klaszczą jak szaleni" [7, 52].

("виблискує срібний зуб", "літня жінка у шапці", "люди аплодують як божевільні").

" – Co nam dała Ukraina ? Przez 20 lat tylko okradała!", "większość mieszkańców Krymu była najdalej w Chersoniu czy Odessie", "jak zombi z amerykańskich horrorów" [8, 13].

("Що нам дала Україна? Усі 20 років тільки обкрадала!", "більша частина мешканців Криму була щонайдалі у Херсоні чи Одесі", "як зомбі з американських фільмів").

"Junona, młoda symforopolanka, mówi, że chce, żeby Krym przyłączył się do Rosji. Po chwili zmienia zdanie – chcemy więcej autonomii. Tutaj nikt nie ufa nowym władzom w Kijowie" [6, 14].

("Юнона, молода жителька Сімферополя, говорить, що хоче приєднання Криму до Росії. За хвилину змінює думку – хочемо більше автономії. Тут ніхто не довіряє новій київській владі").

Стереотипний образ мешканця є дуже важливим для нашого дослідження, адже на прагнення місцевих проросійських жителів приєднатись до Росії поклала надії російська влада у своїх зверненнях. Він є ключовим у питанні анексії Криму для журналістів, науковців та усіх зацікавлених цією проблематикою. Отже, жителі Криму – молоді та літні, подеколи неосвічені люди, які часто змінюють свою думку, а отже ними легко маніпулювати.

➤ Стереотипний образ "татарин".

"Dla tatarów powrót Rosji to będzie klęska. Liczą, że Ukraina ich nie zostawią" [8, 12].

("Для татар повернення до Росії – це поразка. Сподіваються, що українці їх не залишать").

"...tatarskich (flag) i samych Tatarów już nie ma. Pochowali się, sucze synu" [7].

("...татарських (прапорів) і самих татар уже не має. Сховались, сучі сини").

Татарська меншина у Криму становить близько 200 тисяч. Це вистражданий народ, який більше 150 років тому повернувся на свою землю і зараз змушений піддаватись тиску і обирати Росію, а як ні – то їх чекає конфлікт (навіть і збройний) з кримчанами російського походження. Отже, у висновку інші мешканці Криму негативно налаштовані до татар, навіть з виразною агресією.

➤ Стереотипний образ оборонця Криму, захисника російськомовного населення: "Uzbrojeni faceci w mundurach bez dystynkcji. Mundury jak spod igły, w rękach nowiutkie kalasznikowy", "Rosyjska

samoobrona, Sewastopolski komitet obrony – byli żołnierze, matrosi, kilku kozaków i afganców" [7, 52].

("Озброєні хлопці у формі без опізнавальних знаків. Форма як "з голочки", у руках нові автомати", "Російська самооборона, Севастопольський комітет оборони – це військові у відставці, матроси, кілька козаків та авганці").

"Patrol kozaków w czarnych mundurach i charakterystycznych czapkach w Dżankoj,

"...nieoznakowani żołnierze w Symforopulu pod budynkiem rządu" [6, 15].

("Патруль козаків у чорній формі і спеціальних шапках в Джанкої, невідомі військові у Сімферополі під будинком парламенту").

("Невідомі солдати без характерних знаків, які з'явилися раптово і називали себе місцевою самообороною").

➤ Стереотипне уявлення українського солдата.

"...stanęli w bramach swoich jednostek, z ogniem w oczach, bezczelnie uśmiechnęci z kałasnikowami na ramieniu. Przysięgaliśmy na wierność Ukrainie" [8, 12].

("З вогнем в очах та калашами у руках, зухвало посміхались, стояли на воротах своїх військових частин. Присягали на вірність Україні").

"Jedni i drudzy patrzyli na siebie jak bokserzy przed walką. Prosto w oczy" [8, 12].

("Прямо в очі. Дивилися один на одного як боксери перед боєм") Журналісти описали українських військових як вірних захисників України та Криму, патріоти, які стояли до кінця. Російські солдати і представники територіальної оборони Криму – невідомі чоловіки, які незаконно перебували на території півострова Крим.

➤ Стереотипний образ півострова Крим.

"...krymskie media sa w większości prorosyjskie. Organizacje społeczne tak samo" [7, 53].

("...кримські ЗМІ в більшості – проросійські. Громадські організації теж").

"Krym – komunistyczny raj na ziemi, jedyny rajon na Ukrainie, w którym Rosjanie stanowią większość" [6].

("Крим – комуністичний рай на Землі, єдиний регіон в Україні, де росіян більший відсоток ніж українців").

"Krym – chwalebne miejsce" [12, 12].

("Крим – чудове місце").

Півострів Крим давно був об'єктом зацікавлення Росії. Харківські угоди щодо продовження терміну оренди пунктів базування Чорноморського Флоту РФ у Криму на 25 років (до 2047 року) не були гарантом, а ще й після революції була загроза розірвання угод, що дуже не подобалось нашому ближньому сусіду, що і стало головною причиною анексії. Крим – проросійський простір, де брехнею і обманом маніпулюють людьми.

➤ Стереотипні образи Росія – Україна.

"Na Ukrainie hulają banderowcy, którzy nienawidzą Rosjan i gdy tylko dojdą do władzy będą ich traktować jak podludzi" [8, 12].

("В Україні живуть бандерівці, які ненавидять росіян і як тільки придуть до влади – будуть їх поводитись з ними як з нелюдьми")
"Putin – gospodarz Kremla, człowiek roku 2013 wg The Times, najbardziej wpływowo polityk (Forbes), przestał myśleć racjonalnie. ...160 lat jak i dziś w roli agresora wyzapiła Rosja" [12, 14].

("Путін – хазяїн Кремля, людина року 2013 по версії The Times, найбільш впливовий політик за версією Forbes, перестав раціонально думати, ... 160 років тому як і сьогодні в роль агресора виступила Росія") Окремим пунктом можна виділити:

➤ Стереотипне уявлення про інформаційну війну.

Міхал Касевич у своїй статті "Szósta kolumna Putina" говорить про пропаганду Кремля та створення у Росії та Європі негативного образу України, півострова Крим та мешканців.

"...za brutalną retorykę Kremla" [12, 13].

("...брутальна риторика Кремля").

"Rosyjska machina propagandowa" [9, 51].

("Російська машина пропаганди").

"Skoordynowaną pracę służb i mediów jest podstawą rosyjskiej propagandy" [9, 51].

("Координована робота спецслужби та ЗМІ – це і фундамент російської пропаганди").

"W tej wojnie słowa i prowokacje są równie niebezpieczne jak czołgi i rakiety".

"У цій війні слова і провокації так само небезпечні як танки та ракети" [9, 50].

"Siły moskiewskich propagandystów są być może ważniejsze od dywizji rosyjskiej armii" [9, 51].

("Сили московських пропагандистів могутніші ніж дивізія російської армії")

Найпопулярнішими штампами російської пропаганди є: strach przez faszyzmem (боязнь фашизму), rząd faszystowski (фашистський уряд), Bandera (Бандера), faszystowskie pozdrowienie – "Sława Ukrainie" (фашистське вітання – Слава Україні), aktywiści Majdanu (активісти Майдану), napad (напад), rozboje (хуліганство), zamieszki (бунт), amerykaniści imperialiści (американські імперіалісти).

Отже, польські журналісти двох суспільно–політичних тижневиків, які формують світогляд інтелектуального читача, ще раз підтвердили факт анексії Криму. Проаналізувавши публікації, ми прослідкували головну тенденцію у польських тижневиках – це висвітлення протистояння Сімферополь – Київ, Україна – Росія, Крим – Україна, Кримська самооборона – українські військові, проросійські жителі – кримські татари, пропаганда Кремля – іноземні ЗМІ.

Найбільш вживані мовні засоби – порівняння, короткі діалоги, метафори та персоніфікація. Загалом статті про Крим є негативними. На жаль, ми не побачили коментарів з двох сторін конфлікту, риторика проукраїнського мешканця відсутня. У деяких аналітично-критичних матеріалах присутні образ українця та власна думка автора, виразна проукраїнська позиція [12]. Варто зазначити, що у двох тижневиках присутній аналітичний матеріал про інформаційну війну Росії проти України у Європі ("Szósta kolumna Putina", "Druga wojna krymska").

Припущення, яке висловлює журналіст, для польського читача звучить як застереження і близьке майбутнє не тільки півострова Крим, але й східної частини України.

"Czarne scenariusze, kolportowane przez niektórych europejskich polityków, mówią o tym, że Krym jest tylko wstępem do wielkiego rozbioru Ukrainy, która w ten sposób może stracić nawet trzecią część sweo terytorium na wschodzie" [12, 13].

("Чорний сценарій, який набирає розголосу серед деяких польських політиків, говорить про те, що Крим – це тільки початок до великого поділу України, яка може втратити навіть і третину своєї території на сході").

Перспективним видається простежити подальший розвиток проаналізованих стеретипів у польській пресі, їхню трансформацію чи тяглість.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Добросклонская Т. Г.* Медиалингвистика: системный подход к изучению языка СМИ: современная английская медиаречь / Добросклонская Т. Г. – М., 2008. 264 с.
2. *Йорсенсен, Марианне В., Филлипс, Луиза Дж.* Дискурс-анализ. Теория и метод / Пер. з англ. – 2-е изд., испр. – Х.: Изд-во "Гуманитарный центр", 2008. – С. 17.
3. *Кулик Володимир.* "Дискурс українських медій : ідентичності, ідеологія, владні стосунки" / Кулик Володимир. – Критика, Київ – 2010. – 655 с.
4. *Різун В. В.* Природа й структура комунікативного процесу // Наукові записки Інституту журналістики Київ. нац. ун-ту імені Тараса Шевченка. – К., 2001. – Т. 5. – С. 17–37
5. *Різун В. В.* Роль ЗМК в демократичному суспільстві // Публіцистика і політика / За ред. проф. В.І. Шкляра. – К., 2001. – Вип. 2. – С. 13–16.
6. *Andrusieczko P.* Półwysp jak wyspa / Piotr Andrusieczko // Polityka. – 2014. – № 10. – S. 14–16.
7. *Ciesla W.* Rosja nas nie opuści / Wojciech Ciesła // Newsweek. – 2014. – № 10. – S. 50–53.
8. *Kacewicz M.* To jest nowa Ukraina / Michał Kacewicz // Newsweek. – 2014. – № 11. – S. 12–16.
9. *Kacewicz M.* Szósta kolumna Putina / Michał Kacewicz // Newsweek. – 2014. – № 12. – S. 50–53.
10. *Majkowska, Grażyna.* O języku mediów // W: Dziennikarstwo i świat mediów / pod red. Zbigniewa Bauera i Edwarda Chudzińskiego. – Kraków : Universitas, 2000. – S. 232–243.
11. *Pawlicki J.* Majdan większy niż plac Czerwony / Jacek Pawlicki // Newsweek. – 2014. – № 13 – S. 58–61.
12. *Przełomiec M., Wójcik Ł.* Druga wojna krymska / Maria Przełomiec, Łukasz Wójcik // Polityka. – 2014. – № 10. – S. 10–14.
13. *Winięcki J.* Dziwna wojna / Jędrzej Winięcki // Polityka. – 2014. – № 11. – S. 10–11.
14. *Prus – Wojciechowska J.* Tak zwana prawda / Justyna Prus – Wojciechowska // Polityka. – 2014. – № 12. – S. 12–15.
15. *Wilczak J.* Kaliningrad pozdrawia Krym / Jagienka Wilczak // Polityka. – 2014. – № 13 – S. 16–18.

Стаття надійшла до редакції 27.04.15

У. И. Перескоцька, студ.
Институт филологии КНУ имени Тараса Шевченко, г. Киев

Аннексия Крыма в польских СМИ

В статье проанализированы особенности языковой объективации стереотипных представлений о Крыме в польских СМИ. Исследованы когнитивно-лингвистические аспекты образа Украины на примере военного конфликта на основе анализа языковых средств, выделенных из газетно-публицистических текстов, объединенных военной тематикой, а также обобщенным польским представлением об Украине.

Ключевые слова: медиалингвистика, дискурс, концепт, Крым.

U. Pereskotska, Stud.
Institute of Philology, Taras Shevchenko National University of Kyiv

Annexation of the Crimea in the Polish media

In the article an linguistic image of Crimea peninsula in the Polish media was analysed. With the help of discourse analysis the cognitive linguistic aspects of the image of Ukraine on the example of an armed conflict were researched. Articles combining military topics and Polish collective image of Ukraine were the subject of the research.

Keywords: media linguistics, discourse, concept, Crimea

УДК 811.111'42:82.09

С. В. Петренко, канд. філол. наук, асист.
Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка, м. Київ

КОМУНІКАТИВНІ СТРАТЕГІЇ ЧИТАЦЬКОГО ВІДГУКУ ЯК ЛІТЕРАТУРНО-КРИТИЧНОГО ЖАНРУ АНГЛОМОВНОГО МЕДІЙНОГО ДИСКУРСУ

У статті розглядаються особливості реалізації комунікативних стратегій в англomовному читачькому відгуку як літературно-критичного жанру медійного дискурсу. Ознаками цього жанру є оперативність, інтерактивність, гіпертекст і децентралізація. З метою оцінити літературний твір, порекомендувати іншим читачам купувати / не купувати його, а також вплинути на автора твору зробити певні висновки в англomовному читачькому відгуку використовуються комунікативні стратегії структурування за принципом релевантності, наведення прикладів, риторичних запитань, припущення, а також екстралінгвальні стратегії.

Ключові слова: комунікативна стратегія, комунікативна тактика, літературно-критичний жанр, медійний дискурс, читачький відгук.